

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Τίτλος:

«Η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας»

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΖΑΧΑΡΑΤΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας.

Δημιουργός

Ευφροσύνη Ζαχαράτου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2012

Διδακτική / θεματική ενότητα

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστότοπος σχολικής τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές απαιτείται να έχουν διδαχτεί βασικές αρχές της αφηγηματολογίας και να έχουν γενικές γνώσεις για τα δημοτικά τραγούδια, την κρητική λογοτεχνία, τη νέα αθηναϊκή σχολή, το επανησιακό θέατρο, τη νεότερη μεταπολεμική και σύγχρονη λογοτεχνία, καθώς και βασικά στοιχεία λογοτεχνικών ρευμάτων, όπως η ηθογραφία, ο ρεαλισμός και ο νατουραλισμός. Οι γνώσεις αυτές προϋπάρχουν από τα μαθήματα

Λογοτεχνίας των τριών τάξεων του Γυμνασίου. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η εξοικείωση των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο καθώς και βασικές γνώσεις πληροφορικής, προκειμένου να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word), δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), δημιουργίας βίντεο (Movie Maker), καθώς και εργαλεία Web 2.0. Εκτός αυτού, ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει μελετήσει τη θεωρία της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου, να έχει ασκηθεί στη χρήση της και να είναι εξοικειωμένος με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών στη διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων. Όσον αφορά την υλικοτεχνική υποδομή, απαιτείται να διαθέτει το σχολείο εργαστήριο Πληροφορικής, εξοπλισμένο με τουλάχιστον έξι υπολογιστές, ηχεία και έναν βιντεοπροβολέα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο αντλεί ορισμένες ιδέες από την παρουσίαση της σχολικής συμβούλου Βασιλικής Δεμερτζή για την ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου», που έγινε στο πλαίσιο της ημερίδας σχολικών συμβούλων Γ΄ Αθήνας, στις 19-09-2012, στο Αιγάλεω (ΠΕΚ Γ΄ Αθηνών/Περιφερειακή Διεύθυνση Α΄/βάθμιας και Β΄/βάθμιας Εκπαίδευσης Αττικής-Γραφείο Σχολικών Συμβούλων). Επιπλέον, άντλησα ιδέες για το [ημερολόγιο μαθητών](#) από επιμορφωτικά σεμινάρια της σχολικής συμβούλου Αγάθης Γεωργιάδου.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο χωρίζεται σε τρεις φάσεις με βάση το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#) για τη Λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου. Στην Α΄ φάση ο εκπαιδευτικός εισάγει τους μαθητές στη θεματική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» και συγκεκριμένα στην υποενότητα για

την οικογένεια, η οποία αποτελεί και το αντικείμενο εργασίας των μαθητικών ομάδων με βάση κείμενα λογοτεχνικά και μη, καθώς και εικαστικό υλικό. Στη Β' φάση ακολουθεί η διαμόρφωση ομάδων και στη συνέχεια προβλέπεται η μελέτη κειμένων διαφορετικών περιόδων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (κρητική λογοτεχνία, Νέα Αθηναϊκή σχολή, Επτανησιακή σχολή, νεότερη μεταπολεμική και σύγχρονη λογοτεχνία). Οι μαθητές, εργαζόμενοι σε ομάδες, μελετούν αντιπροσωπευτικά λογοτεχνικά κείμενα και διερευνούν την αποτύπωση του θεσμού της οικογένειας και την εξέλιξή της στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Παράλληλα, συνεξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο προβάλλονται τα θέματα αυτά μέσα από τη λογοτεχνία και έχουν τη δυνατότητα να συσχετίσουν και να συγκρίνουν τα δεδομένα της έρευνάς τους με τη σύγχρονη εποχή και κοινωνία. Στο πλαίσιο του σεναρίου αυτού προβλέπεται η προσέγγιση του θέματος που αφορά τον θεσμό της οικογένειας μέσα από τη λογοτεχνία, την ιστορία, την έκθεση-έκφραση, την κοινωνιολογία, τη θεατρολογία αλλά και τις τέχνες γενικότερα. Συγκεκριμένα, δίδεται η δυνατότητα για δραματοποίηση, δημιουργική γραφή, μουσική και εικαστική επένδυση λογοτεχνικών κειμένων, με τη συνδρομή και των Νέων Τεχνολογιών. Στο τελικό στάδιο του σεναρίου προβλέπεται η παρουσίαση των εργασιών στην ολομέλεια, η ανασύνθεση των γνώσεων και η μελέτη ολόκληρου λογοτεχνικού έργου.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το παρόν σενάριο έχει ως βασικό θεματικό άξονα τη διερεύνηση της εικόνας του θεσμού της οικογένειας σε ένα σώμα διαφορετικών λογοτεχνικών κειμένων και περιόδων στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να ανιχνεύσουν τους ρόλους των φύλων, όπως διαμορφώνονται στην οικογένεια (λ.χ. οι σχέσεις πατέρα-κόρης, μητέρας-κόρης, αδελφού-αδελφής κλπ.), τις διάφορες μορφές οικογένειας (πατριαρχική, πυρηνική, μονογονεϊκή κ.ά.), τα θέματα του γάμου, της προίκας και του έρωτα, καθώς και τον

τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα θέματα αυτά μέσα από τη λογοτεχνία. Παράλληλα, οι μαθητές εξετάζουν και συγκρίνουν τα ζητήματα αυτά και σε άλλες μορφές τέχνης σε συνδυασμό με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών. Τα κείμενα που ανθολογούνται σε αυτήν την ενότητα αναφέρονται στις σχέσεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της οικογένειας. Την οικογένεια αποτελούν άνθρωποι διαφορετικής ηλικίας με ιεραρχική σχέση μεταξύ τους (κατά παράδοση αρχηγός της οικογένειας θεωρείται ο πατέρας) και διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους. Συχνά μέσα στην οικογένεια προκύπτουν προβλήματα ή συγκρούσεις ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά. Όσο κι αν ο θεσμός της οικογένειας εξελίσσεται μέσα στον χρόνο και προσαρμόζεται σε νέες συνθήκες και σύγχρονες αντιλήψεις, στον πυρήνα των οικογενειακών σχέσεων υπάρχουν πάντα δεσμοί αγάπης και στοργής, αλλά διαπιστώνονται και κοινά προβλήματα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές μέσα από λογοτεχνικά κείμενα διαφορετικών χρονικών περιόδων και τεχνολογιών θα έχουν τη δυνατότητα:

- Να μελετήσουν την εξέλιξη και τις μορφές του θεσμού της οικογένειας.
- Να εξετάσουν τους ρόλους των φύλων και θέματα όπως ο έρωτας, ο γάμος και η προίκα.
- Να διερευνήσουν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις σχετικά με τα προαναφερθέντα θέματα και να τα συσχετίσουν με το ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.
- Να προβληματιστούν και να επεξεργαστούν τις ιδέες και στάσεις ζωής που αντανακλώνται στα λογοτεχνικά κείμενα με κριτικό τρόπο και να τα συγκρίνουν με τη σύγχρονη κοινωνία και εποχή, αφού πρόκειται για οικεία θέματα.

- Να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα και τη διαχρονικότητα του θεσμού της οικογένειας.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Οι μαθητές σε επίπεδο λογοτεχνίας επιδιώκεται:

- Να μελετήσουν και να εξοικειωθούν με διαφορετικά λογοτεχνικά είδη: δημοτικά τραγούδια, θεατρικά κείμενα, μυθιστορήματα, διηγήματα.
- Να έρθουν σε επαφή με βασικά στοιχεία της αφηγηματολογίας που αφορούν τον τύπο του αφηγητή, τον χρόνο της αφήγησης και να αντιληφθούν τη λειτουργία τους.
- Να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργία των εκφραστικών μέσων.
- Να διαπιστώσουν τις διαφορές ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος διαφορετικών λογοτεχνικών ειδών.

Γραμματισμοί

Σε επίπεδο λογοτεχνίας επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα στο πλαίσιο της κατανόησης και της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή διαφορετικών λογοτεχνικών κειμενικών ειδών σε ανάλογο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Να διαμορφώσουν μία ολοκληρωμένη εικόνα για την εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα και να κατανοήσουν πώς η λογοτεχνία αναπαράγει ή ανατρέπει στερεότυπα σχετικά με τα φύλα.
- Να εντοπίζουν και να σχολιάζουν τη λειτουργία των εκφραστικών μέσων.
- Να συνδέσουν τις γνώσεις για τον κόσμο με τις γνώσεις τους για τη λογοτεχνία στο πλαίσιο των ΤΠΕ, καθώς ασκούνται σε απλές εφαρμογές του Η/Υ αλλά και σε ηλεκτρονικό περιβάλλον (wiki, ιστολόγιο ή ιστότοπο), στο οποίο θα γίνεται η ανάρτηση των εργασιών τους, ανταλλαγή απόψεων και ανατροφοδότηση.

Διδακτικές πρακτικές

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου στις τρεις φάσεις χρησιμοποιείται η μέθοδος project και αξιοποιείται ο συνδυασμός ομαδοσυνεργατικής κυρίως διδασκαλίας και μετωπικής. Η μέθοδος αυτή ανταποκρίνεται στις αρχές και τα ζητούμενα της ανακαλυπτικής-διερευνητικής θεώρησης της μάθησης και διδασκαλίας. Η διαδικασία της ανταλλαγής γνώσεων ανάμεσα σε δάσκαλο και μαθητή θεωρείται ως σύνολο στοιχείων και τεχνικών, που συνδυάζει την ολιστική θεώρηση της γνώσης και κυρίως την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Οι μαθητές εισάγονται στο θέμα της ενότητας από τον εκπαιδευτικό, ακολούθως διαμορφώνονται ομάδες¹, στις οποίες οι μαθητές συνεργάζονται, ασκούνται με διάφορες δραστηριότητες και παρουσιάζουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια. Ο εκπαιδευτικός παρακολουθεί την πορεία της εργασίας, έχει ρόλο συμβουλευτικό και καθοδηγητικό, επιλύει τυχόν απορίες και ενθαρρύνει τις ομάδες, οι οποίες επικοινωνούν και στον ηλεκτρονικό χώρο που έχει διαμορφωθεί για τις ανάγκες του μαθήματος της Λογοτεχνίας. Το σενάριο ολοκληρώνεται με την ανάγνωση ολόκληρου βιβλίου και τις τελικές εργασίες ανασύνθεσης των γνώσεων που έχουν προκύψει κατά τη διάρκεια των τριών φάσεων.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος αποτέλεσε η εμπειρία μου από τη διδασκαλία της ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία» κατά το σχολικό έτος 2011-2012, καθώς είχα τη δυνατότητα να διαπιστώσω το ενδιαφέρον των μαθητών για ένα τόσο οικείο, καθημερινό αλλά και συγχρόνως σπουδαίο θέμα, όπως είναι ο θεσμός της οικογένειας. Πρόκειται εξάλλου για μία θεματική ενότητα, η οποία συμπεριλαμβάνεται και στο μάθημα της Έκθεσης-Έκφρασης στην Α΄ Λυκείου (Οικογένεια – Εφηβεία – Χάσμα Γενεών) και προκαλεί δημιουργικές συζητήσεις

¹ Βλ. και «Η συγκρότηση ομάδων στο εργαστήριο της Φυσικής», ΕΚΦΕ Λάρισας, (03/2002). http://dide.ioa.sch.gr/ekfe/doc/anadimosieuseis/sigkrotisi_omadon_ergasias1.doc [24/07/2011]

μεταξύ των μαθητών. Εκτός αυτού, με την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος θεωρώ ότι δίδεται η δυνατότητα μέσα από τον μικρόκοσμο της οικογένειας (και τις σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ των μελών της) να αντιληφθούν οι μαθητές τους ρόλους που σχετίζονται με τα φύλα, αλλά και θέματα όπως ο έρωτας, ο γάμος και η προίκα, τα οποία σχετίζονται και με το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο παρουσιάζονται. Κατά αυτόν τον τρόπο, μέσα από καθημερινά βιώματα οι μαθητές θα μπορούν να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν πώς αποτυπώνονται εξελικτικά αυτά τα θέματα μέσα από διαφορετικά λογοτεχνικά κείμενα αλλά και άλλες τέχνες.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#) η πρώτη θεματική ενότητα στη Λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου είναι «Τα φύλα στη λογοτεχνία» και στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται η εξέταση των φύλων και των ρόλων τους σε λογοτεχνικά κείμενα, ενώ υπάρχει αντίστοιχη θεματική ενότητα για την οικογένεια στο μάθημα της Έκφρασης-Έκθεσης της ίδιας τάξης.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να αξιοποιούν τον επεξεργαστή κειμένου για τη παραγωγή συνεχούς γραπτού λόγου, ο οποίος προκύπτει μέσα από τη συνεργασία των μελών της ομάδας.
- Να εξοικειωθούν με το πρόγραμμα προβολής παρουσιάσεων για την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων που θα συνδέονται με την ανάγνωση-ερμηνεία των κειμένων που εξετάζουν.
- Να αναζητούν πληροφορίες μέσω του διαδικτύου.
- Να συνεργάζονται, να επικοινωνούν, να ανταλλάσσουν ιδέες σε ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον κοινωνικής δικτύωσης (σε ιστότοπο που δημιουργήθηκε στο google ειδικά για τους σκοπούς του μαθήματος).

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου:

Μαργαρίτα Λυμπεράκη, [«Οι Κυριακές στη θάλασσα»](#) (σ. 52-55).

ΚΝΑ Α' Λυκείου:

Αγνώστου, [«Ερωτος Αποτελέσματα»](#) (σ. 168-170).

Ανδρέας Λασκαράτος, [«Η προίκα»](#), *Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς* (σ. 267-270).

[«Του νεκρού αδελφού»](#), παραλογή (σ. 24-27).

[«Η αρπαγή της γυναίκας του Διγενή»](#), ακριτικό τραγούδι, (σ. 31-33).

ΚΝΑ Β' Λυκείου:

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, [«Η φόνισσα»](#), (σ. 43-52).

Γρηγόριος Ξενόπουλος, [«Στέλλα Βιολάντη»](#) (σ. 103-107).

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, [«Πατέρα στο σπίτι»](#) (σ. 72-77).

Νεοελληνική Λογοτεχνία Θεωρητικής Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου:

Γεώργιος Βιζυηνός [«Το αμάρτημα της μητρός μου»](#) (σ. 121-156).

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Βιτσέντζος Κορνάρος, *Ερωτόκριτος*, [ενότητα Δ](#), (στ. 265-456) [από την επεξεργασία του Γ.Π. Σαββίδη στην πρώτη έκδοση (1713) της Βενετίας, Ερμής 1998]

Λιλίκα Νάκου, *Η κυρία Ντορεμί*, σ.11-13, 48-49, 51-52, 137-139. Αθήνα: Δωρικός, 1997.

Υποστηρικτικό υλικό

Μη λογοτεχνικά κείμενα

[Η αντίληψη της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας](#), Enet Blog, 19-03-2010.

Κώστας Γεωργουσόπουλος, [Γυναίκες στο κέντρο της σκηνής](#), *Τα Νέα*, 15-11-2008.

Γιάννης Γκιώνης, [Γιατί Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Μια διπλή επέτειος-και όχι μόνο](#), *Ελευθεροτυπία*, 23-12-2010.

Νέστωρ Κουράκης, [Η «Φόνισσα» του Παπαδιαμάντη. Μια εγκληματολογική και ποινική προσέγγιση](#).

Νικήτας Παρίσης, [Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Από το τότε –1911– στο τώρα, 2011](#), *Ελευθεροτυπία*, 29-04-2011.

Τραγούδια

Μελοποιημένοι στίχοι από τον δίσκο *Ερωτόκριτος, μπαλάντα για τρεις φωνές και πέντε όργανα*, μουσική: Νίκος Μαμαγκάκης, ποίηση: Βιτσέντζος Κορνάρος, ερμηνεία: Μάνος Κατράκης, Λύρα, 1964.

<http://www.youtube.com/watch?v=VfbkWPmcbg>

Βίντεο

[Στέλλα Βιολάντη](#) του Γ. Ξενόπουλου, Πάνος Γλυκοφρύδης, 1976 [θεατρική παράσταση από την εκπομπή «Το θέατρο της Δευτέρας» (πρώτη προβολή 24/5/1976)].

[Τα ψάθινα καπέλα](#) της Μαργαρίτας Λυμπεράκη, Γιάννης Λαπατάς [τηλεοπτική σειρά, 1995 (πηγή: Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ)].

[Του νεκρού αδερφού](#) [βίντεο/animation της παραλογής]

Του νεκρού αδερφού, Χρίστος Λάντσιнос, 2009 [θεατρικό δρώμενο από τη Θεατρική Ομάδα Αιτωλικού «στη σκηνή»,

http://www.youtube.com/watch?v=E_na86yc9Ec&feature=related

<http://www.youtube.com/watch?v=7GV9ImtiVII&feature=related>,

<http://www.youtube.com/watch?v=70vDocJYWFc>].

Η φόνισσα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, Κώστας Φέρρης, 1974 [[κινηματογραφική ταινία](#)].

Η Φόνισσα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, Στάθης Λιβαθινός, 2011 [[τρέιλερ](#) από την ομώνυμη θεατρική παράσταση στο Θέατρο Οδού Κεφαλληνίας].

Η Φόνισσα, Πολιτιστική Ομάδα «Ηχώδραμα», 2012 [[μουσικοχορευτικό δράμα](#) βασισμένο στο ομώνυμο διήγημα του Αλ. Παπαδιαμάντη].

Η Φόνισσα, Χρίστος Λάντσης, 2011 [[θεατρικό δράμα](#) από τη Θεατρική Ομάδα Αιτωλικού «στη σκηνή»].

[Η κυρία Ντορεμί](#) της Λιλίκας Νάκου, Νίκος Κουτελιδάκης, 1983 [τηλεοπτική σειρά (πηγή: Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ)].

[Μελοποιημένο απόσπασμα](#) από το κεφ. ΙΖ της *Φόνισσας* του Παπαδιαμάντη, σε απαγγελία Μαρίας Φαραντούρης και μουσική επένδυση Αλκίνοου Ιωαννίδη από το Φεστιβάλ Φιλίππων 20-08-2011]

[Ερωτόκριτος](#), Βασίλης Παπακωνσταντίνου, Γεωργία Νταγάκη [βίντεο από την τηλεοπτική εκπομπή «Στην υγεία μας» (έως 4: 21)]

[Παίζουμε οικολογικά-ζούμε λογικά-ενεργούμε ομαδικά!](#) [Ο *Ερωτόκριτος* ερμηνευμένος από 77 καλλιτέχνες σε 40 σημεία της Αττικής]

Ιστοσελίδες

Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου: *Στέλλα Βιολάντη* (1948), [θεατρικά προγράμματα](#), [σημείωμα του συγγραφέα](#).

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Ακολουθούνται σύμφωνα με το Π.Σ. τρεις φάσεις στη διδακτική πορεία: Α΄ φάση (πριν την ανάγνωση), Β΄ φάση (κατά την ανάγνωση), Γ΄ φάση (μετά την ανάγνωση).

Α΄ φάση (2 ώρες):

Ο εκπαιδευτικός στα πρώτα μαθήματα διαμορφώνει ομάδες. Προτείνεται να μοιράσει ο εκπαιδευτικός ένα ερωτηματολόγιο στους μαθητές με ερωτήσεις σχετικά με τα ενδιαφέροντα και τη σχέση τους με τη λογοτεχνία, τις προσδοκίες τους από το μάθημα, τις γνώσεις τους στις ΤΠΕ, τη δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο, προτάσεις σχετικά με συμμαθητές τους με τους οποίους θα ήθελαν να συνεργαστούν.

Αφού, λοιπόν, οι μαθητές συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια, ο εκπαιδευτικός επεξεργάζεται τα ερωτηματολόγια και διαμορφώνει τις ομάδες. Ενημερώνει τους μαθητές για τη λειτουργία τους και ορίζουν από κοινού ένα «συμβόλαιο» αναφορικά με τους κανόνες λειτουργίας της τάξης, το οποίο θα εξαλείψει ενδεχόμενες δυσκολίες. Εκτός αυτού, οι μαθητές ενημερώνονται για τους ρόλους που πρέπει να αναλάβουν στην ομάδα (συντονιστής, γραμματέας κλπ.), και για την τήρηση [ημερολογίων](#). Επιπλέον, εξοικειώνονται στο εργαστήριο Πληροφορικής με το ηλεκτρονικό περιβάλλον (ιστότοπο), στο οποίο θα εργαστούν².

1^η ώρα

Ο εκπαιδευτικός –είτε στη σχολική τάξη με τη χρήση βιντεοπροβολέα είτε στο εργαστήριο Πληροφορικής– αρχικά ενημερώνει τους μαθητές για το περιεχόμενο της θεματικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία» και στη συνέχεια, με ερωτήσεις που λειτουργούν ως αφορμή, διερευνά τις απόψεις των μαθητών για το συγκεκριμένο θέμα: *Ποια η διαφορά ανάμεσα στα ζεύγη εννοιών: αρσενικό-θηλυκό και ανδρικό-γυναικείο;* [για να γίνει κατανοητή η διάκριση ανάμεσα στο βιολογικό φύλο [sex] ενός ατόμου (το γενετικά καθορισμένο) και το κοινωνικό φύλο [gender] (το

² Βλ. Ματσαγγούρας 2011: 55-72 (κεφ. 3 «Ομαδοσυνεργατική Διερεύνηση»).

πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο)]. Ποια στερεότυπα αναπαράγονται στην εποχή μας για τη θέση των δύο φύλων; Ποια είναι η θέση της γυναίκας στη σημερινή εποχή; Διαφέρει η θέση της στις δυτικές κοινωνίες από τη θέση της στις κοινωνίες της Ανατολής; Ποιος ο ρόλος της οικογένειας; Γνωρίζετε ποιες μορφές οικογένειας υπάρχουν;

Ακολούθως, ο εκπαιδευτικός προβάλλει εικόνες και πληροφορίες σχετικές με την εν λόγω θεματική ενότητα και ζητάει από τους μαθητές να καταγράψουν τα συναισθήματα και τις ιδέες που τους γεννήθηκαν κατά την προβολή, προκειμένου μέσα από τα βιώματά τους να ακολουθήσει συζήτηση σχετικά με τα θέματα αυτά και να είναι σε θέση οι μαθητές να απαντήσουν το φύλλο εργασίας που θα πάρουν ως εργασία για το σπίτι. Σε αυτό το πλαίσιο η αφορμή θα λειτουργήσει ως μοχλός κινητοποίησης και για τη 2^η διδακτική ώρα, κατά την οποία οι μαθητές θα καταγράψουν σε νέο φύλλο εργασίας στοιχεία που θα έχουν προκύψει από τη συζήτηση αυτή και τις εργασίες τους σχετικά με τη θεματική ενότητα. Χρήσιμο είναι ο εκπαιδευτικός να μπορέσει να διερευνήσει τυχόν στερεότυπα και προκαταλήψεις που ήδη έχουν οι μαθητές, προκειμένου να κατευθύνει ανάλογα τις ερωτήσεις του. Το εποπτικό υλικό περιλαμβάνει φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, γελοιογραφίες, αφίσες-διαφημίσεις, εικόνες σχετικές με τις μορφές της οικογένειας και προικοσύμφωνα, ενώ οι πληροφορίες αφορούν στοιχεία σχετικά με τον θεσμό της προίκας, το κίνημα του φεμινισμού, τις έννοιες του βιολογικού και κοινωνικού φύλου (βλ. [παράρτημα](#)).

Στο τέλος της 1^{ης} ώρας ο εκπαιδευτικός μοιράζει στους μαθητές ένα [φύλλο εργασίας](#) με σκοπό, στο σπίτι πλέον, να προβληματιστούν περαιτέρω σχετικά με την έννοια των φύλων. Ειδικότερα, οι μαθητές διαβάζουν δύο λογοτεχνικά κείμενα (ένα από την περίοδο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και ένα από την Επτανησιακή σχολή) προβληματίζονται για το θέμα του έρωτα, τα ήθη και τα έθιμα, τον ρόλο της γυναίκας σε παλαιότερες εποχές και συγκρίνουν τα δεδομένα εκείνα με αυτά της σημερινής εποχής. Επιπλέον, στο φύλλο εργασίας ζητείται και η μελέτη ενός άρθρου

με ανάλογο θέμα (περί φύλων), προκειμένου οι μαθητές να εντοπίσουν σε ένα πρώτο επίπεδο τις διαφορές μεταξύ λογοτεχνικού και δημοσιογραφικού κειμένου (σε επίπεδο επικοινωνιακού πλαισίου, ύφους, λεξιλογίου, επικαιρότητας, εκφραστικών μέσων κλπ.). Οι μαθητές απαντάνε στο φύλλο εργασίας και μπορούν να αναρτήσουν τις πρώτες σκέψεις τους στον ιστότοπο, προκειμένου να υπάρξει ανατροφοδότηση και ανταλλαγή ιδεών.

2^η ώρα

Ο εκπαιδευτικός ελέγχει τις εργασίες των μαθητών και με βάση τις απαντήσεις τους ακολουθεί σύντομη συζήτηση για τα θέματα που περιλαμβάνονται στο (προηγούμενο) φύλλο εργασίας. Ακολούθως, μοιράζει στους μαθητές ένα νέο [φύλλο εργασίας](#) με σχήματα, προκειμένου οι μαθητές να καταγράψουν τις μορφές της οικογένειας και τα στερεότυπα/προκαταλήψεις που συνδέονται με τα φύλα, καθώς και να ανακαλέσουν κατ' αυτόν τον τρόπο τις γνώσεις που αποκτήθηκαν την προηγούμενη ώρα και που θα είναι απαραίτητες και για τη Β' Φάση. Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες για περίπου 15-20 λεπτά και στη συνέχεια παρουσιάζουν τις ιδέες τους για περίπου 10 λεπτά.

Ακολουθεί προβολή ολιγόλεπτου βίντεο με θέμα [«Η γυναίκα μέσα από την τέχνη»](#) και σύντομος σχολιασμός, προκειμένου οι μαθητές να εκφράσουν τις ιδέες τους και να τις συνδέσουν με την εμπειρία τους από την καθημερινή ζωή.

Αξιολόγηση

Κατά την Α' φάση οι μαθητές αξιολογούνται με βάση τις εργασίες που καταθέτουν, την προφορική συμμετοχή και τον βαθμό συνεργασίας τους με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.

Β' φάση (7 ώρες):

1^η ώρα

Έχουν διαμορφωθεί έξι ομάδες μαθητών, οι οποίες ανάλογα με τις δυνατότητες και την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου μπορούν να ξεκινήσουν την εργασία τους

στη σχολική τάξη ή στο εργαστήριο Πληροφορικής. Κατά την 1^η ώρα ο εκπαιδευτικός, στη σχολική τάξη, διανέμει τα φύλλα εργασίας και δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες για τα λογοτεχνικά κείμενα με τα οποία θα εργαστούν οι μαθητές στη διάρκεια της Β΄ φάσης. Ζητάει από τους μαθητές να μελετήσουν τα λογοτεχνικά κείμενα και τους προτρέπει να κρατήσουν σύντομες σημειώσεις συμπληρώνοντας ένα «δελτίο ανάγνωσης» σχετικά με τον συγγραφέα, τον τίτλο του έργου, τους χαρακτήρες, τον τόπο, τον χρόνο, τα επεισόδια, την αφήγηση, τη γλώσσα και το ύφος.

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ	
ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΟΥ	
ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ	
ΤΟΠΟΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	
ΧΡΟΝΟΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	
ΓΛΩΣΣΑ	
ΥΦΟΣ	

Ενδεικτικοί άξονες παρατήρησης: Οι μαθητές καλούνται:

- Να διακρίνουν τη φωνή της αφήγησης (ποιος/ποιοι αφηγούνται την ιστορία, αν ο αφηγητής παίρνει μέρος στη δράση κλπ).
- Να προσδιορίσουν τις οπτικές με τις οποίες μπορούν να περιγραφούν τα δρώμενα (μέσα από την προοπτική ποιου ή ποιων προσώπων μαθαίνουμε τα γεγονότα της ιστορίας και τις σκέψεις των χαρακτήρων).

- Να παρακολουθήσουν πώς κατασκευάζεται στο κείμενο η εικόνα του φύλου του ήρωα (μέσα από τα λόγια του, τις πράξεις του, από όσα οι άλλοι περιμένουν από αυτόν, από τον βαθμό που ο ίδιος αποδέχεται ή έχει αντιρρήσεις για τον ρόλο που του αναθέτουν).
- Να εντοπίσουν τις βασικές κατηγορίες χρονικών σχέσεων ανάμεσα στην ιστορία και την αφήγηση [την αντιστοιχία ανάμεσα στη διάρθρωση των γεγονότων στην ιστορία και τη σειρά που αυτά παρουσιάζονται στην αφήγηση (αναδρομές και προλήψεις), τον ρυθμό της αφήγησης (επιτάχυνση, επιβράδυνση κλπ.), τη χρονική συχνότητα (επαναλήψεις)].

Επιπλέον, κάθε ομάδα λαμβάνει σε ένα ανθολόγιο όλα τα λογοτεχνικά κείμενα, προκειμένου να μπορεί να παρακολουθήσει τις ανακοινώσεις της κάθε ομάδας στο τέλος της Β' φάσης. Ειδικότερα, οι ομάδες μελετούν τα ακόλουθα κείμενα:

ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	ΚΕΙΜΕΝΑ
Α' ομάδα	<u>Του νεκρού αδερφού</u> , παραλογή
Β' ομάδα	<u>Ερωτόκριτος</u> , Βιτσέντζου Κορνάρου
Γ' ομάδα	<u>Η φόνισσα</u> , Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη
Δ' ομάδα	<u>Στέλλα Βιολάντη</u> , Γρηγόριου Ξενόπουλου
Ε' ομάδα	[<u>Οι Κυριακές στη θάλασσα</u>], <u>Τα ψάθινα καπέλα</u> , Μαργαρίτας Λυμπεράκη
Στ' ομάδα	<u>Η κυρία Ντορεμί</u> , Λιλίκας Νάκου

Στη διάρκεια της ώρας αυτής ο εκπαιδευτικός επιλύει τυχόν απορίες και παρακολουθεί τη συμπλήρωση του δελτίου ανάγνωσης, το οποίο οι μαθητές μπορούν να ολοκληρώσουν μέχρι και την επόμενη διδακτική ώρα.

2^η ώρα

Κατά τη 2^η διδακτική ώρα οι μαθητές προσέρχονται στο εργαστήριο Πληροφορικής και αρχίζουν πλέον να εργάζονται με βάση τα φύλλα εργασίας, τα οποία μπορούν να υπάρχουν αποθηκευμένα και σε ηλεκτρονική μορφή στην επιφάνεια εργασίας των

υπολογιστών. Σημειώνεται ότι η 1^η και η 3^η εργασία είναι ομαδικές, ενώ η 2^η είναι ατομική, προκειμένου ο εκπαιδευτικός να μπορεί να αξιολογήσει τόσο σε ατομικό επίπεδο την προσπάθεια ενός μαθητή όσο και στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου. Στη διάρκεια του μαθήματος ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί, συμβουλεύει και επιλύει τις τυχόν απορίες των μαθητών, καθώς η κάθε ομάδα αναζητεί τις αντίστοιχες πληροφορίες και καταγράφει τα αποτελέσματα της έρευνάς της.

Επιπλέον, δίδεται η δυνατότητα μία ομάδα να απευθύνεται στην ολομέλεια, προκειμένου να συζητηθεί για λίγα λεπτά ένα θέμα σχετικό με τα φύλλα εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, όλες οι ομάδες έχουν τρεις ασκήσεις-δραστηριότητες που σχετίζονται γνώσεις για τη λογοτεχνία, δημιουργική γραφή, έρευνα/καταγραφή στοιχείων σχετικών με την εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας και δραματοποίηση σε συνδυασμό με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών. Προτείνεται η ενασχόληση με μία δραστηριότητα ανά μία διδακτική ώρα.

3^η ώρα

Αναλυτικότερα, κατά την 3^η ώρα στο εργαστήριο Πληροφορικής όλες οι ομάδες έχουν τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- Η 1^η ομάδα αναζητεί τον όρο *παραλογή* με τη βοήθεια ηλεκτρονικού λεξικού και εντοπίζει τα χαρακτηριστικά του είδους αυτού στο δημοτικό τραγούδι [«Του νεκρού αδελφού»](#).
- Η 2^η ομάδα σχολιάζει τη στιχουργική (ομοιοκαταληξία και μέτρο) και τη γλώσσα του αποσπάσματος από το έργο *Ερωτόκριτος* του Β. Κορνάρου.
- Η 3^η ομάδα αναζητεί τα λήμματα *ηθογραφία*, *ρεαλισμός*, *νατουραλισμός*, εντοπίζει χαρακτηριστικά παραδείγματα στο [απόσπασμα](#) από τη *Φόνισσα* του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και διαβάζει δύο άρθρα σχετικά με τη γλώσσα του συγγραφέα, με σκοπό να σχολιάσει τις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα στα διαλογικά και αφηγηματικά μέρη και να διαπιστώσει τις διαφορές τους και την επίδρασή τους ύφος.

- Η 4^η ομάδα διαβάζει ένα [σημείωμα-κριτική](#) του Γρηγόριου Ξενόπουλου στο Πρόγραμμα του Εθνικού Θεάτρου το σχολιάζει ως προς το περιεχόμενό του και γράφει μία [βιβλιοπαρουσίαση](#) για το έργο *Στέλλα Βιολάντη* (με βάση το [απόσπασμα](#) που μελετάει) αντλώντας πληροφορίες και από ένα [άρθρο](#) του Κώστα Γεωργουσόπουλου. [Εναλλακτικά](#), επιλέγει ένα από τα [θεατρικά προγράμματα](#) που διατίθενται στο Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου, καταγράφει τη βασική [δομή](#) του και το σχολιάζει ως προς το [περιεχόμενο](#) και το [οπτικό υλικό](#) του.
- Η 5^η ομάδα περιγράφει τα συναισθήματα της Κατερίνας, καθώς αναπολεί τις όμορφες στιγμές κατά τη διάρκεια των κυριακάτικων εκδρομών (Μαργαρίτα Λυμπεράκη, [«Οι Κυριακές στη θάλασσα»](#)), χαρακτηρίζει το πρόσωπο του αφηγητή/τον χρόνο της αφήγησης και σχολιάζει τη λειτουργία τους στο κείμενο.
- Η 6^η ομάδα χαρακτηρίζει την Κατερίνα (Λιλίκα Νάκου, *Η κυρία Ντορεμί*) καταγράφοντας παράλληλα τις σκέψεις και τα συναισθήματά της με βάση το δοθέν απόσπασμα.

4^η ώρα

Κατά την 4^η διδακτική ώρα στη [σχολική τάξη](#) όλες οι ομάδες μελετάνε τον τύπο της οικογένειας που εμφανίζεται στα λογοτεχνικά κείμενα που έχουν αναλάβει, τους ρόλους και τις σχέσεις μεταξύ των φύλων αλλά και τον τρόπο με τον οποίο όλα αυτά απεικονίζονται μέσα από τη λογοτεχνία. Ειδικότερα:

- Η 1^η ομάδα σχολιάζει τη θέση της γυναίκας και τον τύπο της οικογένειας και στη συνέχεια «επενδύει» έναν τουλάχιστον στίχο του ποιήματος με μία ή περισσότερες εικόνες που βρίσκει στο διαδίκτυο.
- Η 2^η ομάδα σχολιάζει τον τύπο της οικογένειας εστιάζοντας στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης.

- Η 3^η ομάδα συγκεντρώνει τα στοιχεία εκείνα που αναφέρονται στη θέση της γυναίκας και γενικότερα στον θεσμό της οικογένειας στην κοινωνία της Σκιάθου, την εποχή κατά την οποία διαδραματίζονται τα γεγονότα του συγκεκριμένου έργου.
- Η 4^η ομάδα σχολιάζει τον τύπο της οικογένειας εστιάζοντας στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης και προβληματίζεται σχετικά με το εάν στο έργο αυτό αναπαράγονται, καταγγέλλονται ή ανατρέπονται τα κοινωνικά στερεότυπα.
- Η 5^η ομάδα σχολιάζει τον τύπο της οικογένειας και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την αιτία του διαζυγίου τα παιδιά της οικογένειας.
- Η 6^η ομάδα σχολιάζει τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τη Φρόσω και τον συσχετίζει με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής.

5^η ώρα

Κατά την 5^η διδακτική ώρα, στο εργαστήριο Πληροφορικής, οι ομάδες ασκούνται στη δημιουργική γραφή και τη δραματοποίηση με δυνατότητα επιλογών:

- Η 1^η ομάδα γράφει σε πεζό λόγο την ιστορία του δημοτικού τραγουδιού, διατηρώντας το στοιχείο της προσωρινής επανόδου του νεκρού, κάνοντας όμως όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε η ιστορία να διαδραματίζεται στη σύγχρονη εποχή. Εναλλακτικά, αφού παρακολουθήσει σχετικά βίντεο, δραματοποιεί την παραλογή με διανομή ρόλων: *α. του αφηγητή, β. του Κωσταντή, γ. της μάνας, δ. της Αρετής, ε. των πουλιών.*
- Η 2^η ομάδα προσπαθεί να ταυτιστεί με την Αρετούσα και γράφει μία σελίδα στο ημερολόγιό της, μετά τη δραματική σύγκρουσή (που διαβάσατε) με την οικογένειά της. Εναλλακτικά, η ομάδα δραματοποιεί τη σκηνή, αφού παρακολουθήσει σχετικά βίντεο με μελοποιημένους στίχους από τον *Ερωτόκριτο*.

- Η 3^η ομάδα γράφει ένα τέλος για το έργο ή με θεατρικό αυτοσχεδιασμό και χρησιμοποιώντας την τεχνική της ανακριτικής καρέκλας «ανακρίνει» τη Φραγκογιαννού διερευνώντας τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τα κίνητρα των πράξεων της. Χρήσιμο είναι οι μαθητές να παρακολουθήσουν σχετικά βίντεο ([θεατρικό δρώμενο](#), [τρέιλερ](#) για την ομώνυμη θεατρική παράσταση, [μελοποιημένο απόσπασμα](#) από το κεφ. ΙΖ, την [προσέγγιση](#) που επιχειρεί να κάνει ο Οδυσσέας Ελύτης στο έργο του Παπαδιαμάντη από την εκπαιδευτική τηλεόραση) και να διαβάσουν την [εγκληματολογική-ποινική προσέγγιση](#) του καθηγητή Νομικής Νέστορα Κουράκη, ο οποίος αναλύει την ψυχοπαθολογία της ηρώιδας απαντώντας στο ερώτημα: «Ποια ποινή θα αντιμετώπιζε σήμερα η Φραγκογιαννού;».
- Η 4^η ομάδα γράφει έναν υποθετικό διάλογο μεταξύ της Στέλλας Βιολάντη και του πατέρα της σε δέκα γραμμές ή προσπαθεί να ταυτιστεί με τη Στέλλα Βιολάντη και γράφει μία σελίδα από το ημερολόγιό της. Εναλλακτικά, δραματοποιεί τη σκηνή. Μπορεί να παρακολουθήσει τη [θεατρική παράσταση](#) από την εκπομπή «Το θέατρο της Δευτέρας» και να γράψει μία σύντομη κριτική.
- Η 5^η ομάδα γράφει μία σελίδα από το ημερολόγιο της Κατερίνας με τις σκέψεις της για το διαζύγιο των γονιών της. Εναλλακτικά, μπορεί να παρακολουθήσει ένα επεισόδιο από την τηλεοπτική σειρά της ΕΡΤ [Τα ψάθινα καπέλα](#) και να συγκρίνει την τηλεοπτική μεταφορά με το λογοτεχνικό έργο ως προς την πιστότητα της μεταφοράς, καθώς και να σχολιάσει την υποκριτική των ηθοποιών (κατά πόσον αποδίδουν τους λογοτεχνικούς χαρακτήρες).
- Η 6^η ομάδα συνεχίζει έναν υποθετικό διάλογο από την πλευρά της Κατερίνας αναλύοντας τη λειτουργία της δικής της οικογένειας και κυρίως τη συμπεριφορά του δικού της πατέρα σε 100 λέξεις. Εναλλακτικά, δραματοποιεί μία υποθετική σκηνή από την καθημερινότητα της οικογενειακής ζωής της

Φρόσως. Μπορεί η ομάδα να παρακολουθήσει το αντίστοιχο επεισόδιο από την τηλεοπτική σειρά της ΕΡΤ [Η κυρία Ντορεμί](#).

6^η ώρα

Κατά την 6^η ώρα, στο εργαστήριο Πληροφορικής, οι τρεις πρώτες ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης, με χρήση βιντεοπροβολέα σε μορφή ppt, τις δραστηριότητες που τους ανατέθηκαν. Κάθε ομάδα παρουσιάζει για περίπου 10 λεπτά και ακολουθεί συζήτηση για 15 λεπτά με σκοπό την ανασύνθεση μέσα από διάλογο.

7^η ώρα

Κατά την 7^η ώρα, στο εργαστήριο Πληροφορικής, οι τρεις τελευταίες ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης, με χρήση βιντεοπροβολέα σε μορφή ppt, τις εργασίες τους. Κάθε ομάδα παρουσιάζει για περίπου 10 λεπτά και ακολουθεί συζήτηση για 15 λεπτά με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων, την επίλυση αποριών, τον σχολιασμό της πολυτροπικότητας των κειμένων και την ανακεφαλαίωση-ανασύνθεση των γνώσεων που έχουν αποκτηθεί στη διάρκεια της Β' φάσης. Επιπλέον, οι μαθητές μπορούν μέσα από την ανατροφοδότηση να σκεφτούν ποιο από τα έργα που παρουσίασαν οι συμμαθητές τους θα ήθελαν να διαβάσουν αναλύοντας τους λόγους σε μία σύντομη εργασία.

Αξιολόγηση

Όσον αφορά την αξιολόγηση της Β' φάσης αξιοποιείται η συνολική συνεργασία των μελών κάθε ομάδας με βάση και τις πρωτοβουλίες τους, τη συμμετοχή, την ανατροφοδότηση στο ηλεκτρονικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί για το μάθημα της λογοτεχνίας (ιστότοπο, ιστολόγιο ή wiki) αλλά και τα ημερολόγια εργασίας που έχουν δοθεί στους μαθητές. Εκτός αυτού, αξιολογείται και το τελικό αποτέλεσμα της εργασίας κάθε ομάδας με κριτήρια την έκφραση-σαφήνεια, τη δομή, την επιχειρηματολογία-τεκμηρίωση των απόψεων.

Γ' φάση (3 ώρες)

1 ώρα

Στη φάση αυτή ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές διαπιστώνουν τι καινούριο έμαθαν, ποιες αντιλήψεις σχημάτισαν, ποια συναισθήματα ένιωσαν μέσα από τις αναγνώσεις και τις συζητήσεις τους. Ειδικότερα, κατά την 1^η διδακτική ώρα στη σχολική τάξη δίδονται παράλληλα κείμενα για το σπίτι από την ελληνική λογοτεχνία και ζητείται από τους μαθητές να επιλέξουν ένα κείμενο και με βάση αυτό να παραγάγουν τον δικό τους λόγο, όχι πια γύρω από το/τα κείμενο/α, αλλά γύρω από το θέμα της διδακτικής ενότητας. Η παραγωγή λόγου νοείται ως έκφραση προσωπικών αντιλήψεων και στάσεων που μπορεί να επιτευχθεί με γλωσσικές και μη γλωσσικές δραστηριότητες: να γράψουν (ατομικά ή ομαδικά) ένα κείμενο ανάλογο του είδους που διάβασαν, ένα άρθρο, να κάνουν μια μικρή έρευνα, να γράψουν μια συνθετική εργασία, να διασκευάσουν ή να γράψουν ένα ποίημα κλπ.

Παράλληλα κείμενα για ανάγνωση στο σπίτι:

Ακριτικά τραγούδια	«Η αρπαγή της γυναίκας του Διγενή»
Γεώργιος Βιζυηνός	«Το αμάρτημα της μητρός μου»
Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης	«Πατέρα στο σπίτι»

Ακολουθούν οι προτεινόμενες εργασίες:

(Υποχρεωτική η εργασία 1 και επιλογή άλλης μίας ατομικής ή ομαδικής εργασίας.)

- 1) Να γράψετε μία βιβλιοπαρουσίαση για το έργο, το οποίο διαβάσατε, να παρουσιάσετε τους βασικούς χαρακτήρες και να σχολιάσετε την εικόνα των φύλων.
- 2) Να συγκρίνετε ένα λογοτεχνικό βιβλίο με την τηλεοπτική ή κινηματογραφική του μεταφορά ως προς την πλοκή, την πιστότητα ή την απόδοση ενός λογοτεχνικού χαρακτήρα.
- 3) Να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιο ενός λογοτεχνικού ήρωα.
- 4) Να μετατρέψετε μία αφηγηματική σκηνή σε διαλογική.

- 5) Να γράψετε ένα διαφορετικό τέλος της ιστορίας.
- 6) Να επινοήσετε έναν δικό σας χαρακτήρα (που δεν υπάρχει, αλλά θα μπορούσε να υπάρχει στο κείμενο). Γράψτε ένα μικρό διάλογο (1 σελίδα) ανάμεσα στον καινούριο αυτόν χαρακτήρα και σε έναν από τους ήρωες του βιβλίου. Θα μπορούσε ν' αλλάξει η έκβαση του έργου με την παρέμβαση του προσώπου αυτού;
- 7) Να υποθέσετε πως είστε ένας από τους ήρωες. Περιγράψτε από αυτήν τη σκοπιά έναν άλλο ήρωα του έργου. Ποια γνώμη έχετε για αυτόν και γιατί;
- 8) Ποιες ερωτήσεις θα κάνατε σε έναν από τους βασικούς χαρακτήρες του έργου, αν μπορούσατε να του πάρετε μια συνέντευξη;
- 9) Να περιγράψετε ένα σύγχρονο γεγονός που σας θύμισε κάποιο συμβάν του έργου ή μια εμπειρία σας που έχει αναλογίες με την εμπειρία ενός ήρωα του έργου.
- 10) Σκεφθείτε μήπως κάποιος από τους ήρωες του έργου που μόλις διαβάσατε σας φέρνει στον νου κάποιον άλλον ήρωα, του ίδιου ή άλλου συγγραφέα, με ανάλογες (ή αντίθετες) συγκρούσεις, δυσκολίες, περιπέτειες, πάθη ή επιτεύγματα. Αν ναι, γράψτε έναν σύντομο διάλογο ανάμεσά τους με μια μικρή εισαγωγή, που θα προσδιορίζει τον τόπο, τον χρόνο και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η συνάντηση. Πριν ξεκινήσετε να γράφετε προσπαθήστε να σκεφθείτε ποιος θέλετε να είναι ο σκοπός αυτού του διαλόγου.
- 11) Να βρείτε 3 τραγούδια / ποιήματα, θεατρικά ή κινηματογραφικά έργα που θα μπορούσαν, κατά τη γνώμη σας, να συσχετιστούν με το έργο. Να εξηγήσετε σε ποια στοιχεία του έργου στηρίζεται ο συσχετισμός που επισημαίνετε.
- 12) Να σχεδιάσετε μια διαφήμιση/αφίσα για το έργο που σας άρεσε περισσότερο ή να κάνετε ένα κολλάτζ που να αντικατοπτρίζει το θέμα του έργου. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε φωτογραφίες, λεζάντες, σχέδια, τίτλους ή αποσπάσματα από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, στίχους κ.ά. Σε ένα ξεχωριστό φύλλο

χαρτί προλογίστε το έργο σας, εξηγώντας τη σχέση του με το έργο ή τα έργα από το οποίο/τα οποία εμπνευστήκατε.

2^η ώρα

Κατά τη 2^η διδακτική ώρα οι μαθητές εργάζονται στη σχολική τάξη και προτείνουν ιδέες για το τελικό στάδιο της Γ' φάσης που θα είναι μία καλλιτεχνική εκδήλωση. Συγκεκριμένα, οι μαθητές προετοιμάζονται, ώστε εμπνεόμενοι από τα λογοτεχνικά κείμενα της Β' και Γ' φάσης να παρουσιάσουν μία καλλιτεχνική εκδήλωση με θέμα «Τα φύλα σε διάφορες μορφές τέχνης» (όπως το θέατρο, η ζωγραφική, η μουσική και ο χορός).

3^η ώρα

Κατά την 3^η διδακτική ώρα οι μαθητές παραδίδουν την εργασία τους σε ηλεκτρονική μορφή και παράλληλα γίνεται ανάρτηση στο ηλεκτρονικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί για τον σκοπό αυτό. Σε αυτήν την εργασία οι μαθητές ανασυνθέτουν τις γνώσεις τους και από τις τρεις φάσεις διδασκαλίας. Τέλος, οι μαθητές οργανώνουν σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό την καλλιτεχνική εκδήλωση, ώστε (με βάση τη θεματική ενότητα για τα φύλα και τα λογοτεχνικά κείμενα που προσέγγισαν) να εκφραστούν καλλιτεχνικά και να δημιουργήσουν.

Αξιολόγηση

Στη Γ' φάση αξιολογούνται οι δραστηριότητες που αναλαμβάνει ο κάθε μαθητής με βάση την πληρότητα, την επιχειρηματολογία, την ικανότητα ανασύνθεσης των γνώσεων που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη ενότητα.

Επιπλέον, μπορεί να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του σεναρίου με βάση κριτήρια που θα αφορούν την επίτευξη των στόχων, τη χρήση του λόγου από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, τον βαθμό ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στη διδασκαλία, τον βαθμό των γραμματισμών που καλλιεργούνται με το σενάριο, τον βαθμό σαφήνειας των οδηγιών που δίνονται στο σενάριο κ.λπ. Σημειώνεται ότι η αξιολόγηση στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σεναρίου είναι διαμορφωτική και πραγματοποιείται καθ' όλη τη διάρκεια και των τριών φάσεων. Οι μαθητές και οι

μαθήτριες αξιολογούνται ατομικά αλλά και για τη συμμετοχή τους στο έργο της ομάδας³.

³ Βλ. Ματσαγγούρας 2011: 73-100 (κεφ. 4 «Αξιολόγηση Ερευνητικών Εργασιών»).

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ ΦΑΣΗ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

- Αγνώστου, *Έρωτος Αποτελέσματα*
- Ανδρέας Λασκαράτος, [«Η προίκα»](#)

ΑΡΘΡΑ

- [Η αντίληψη της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας](#), Enet Blog, 19-03-2010.

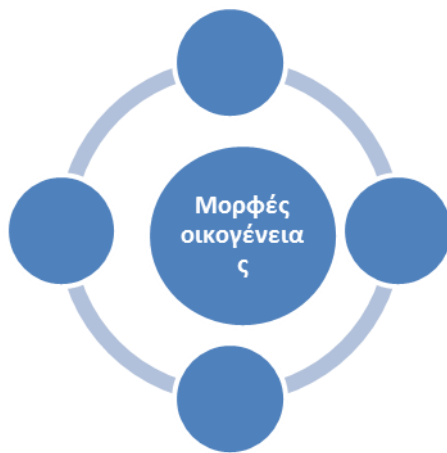
ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1) Να μελετήσετε το κείμενο *Έρωτος Αποτελέσματα* και να παρουσιάσετε το κοινωνικό πλαίσιο της ιστορίας και τα συναισθήματα των προσώπων.
- 2) Να μελετήσετε το κείμενο [«Η προίκα»](#) και να καταγράψετε τα ήθη της πατρίδας του συγγραφέα για τη ζωή της γυναίκας στο πατρικό και στο συζυγικό σπίτι, καθώς και τις προτάσεις του για τη βελτίωση της αγωγής των κοριτσιών. Να συγκρίνετε τις απόψεις αυτές με τις ιδέες που επικρατούν στη σημερινή εποχή.
- 3) Να διαβάσετε το άρθρο «Η αντίληψη της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας», να καταγράψετε τις κύριες ιδέες και να συγκρίνετε τον λόγο της λογοτεχνίας περί φύλων με τον δημοσιογραφικό λόγο.

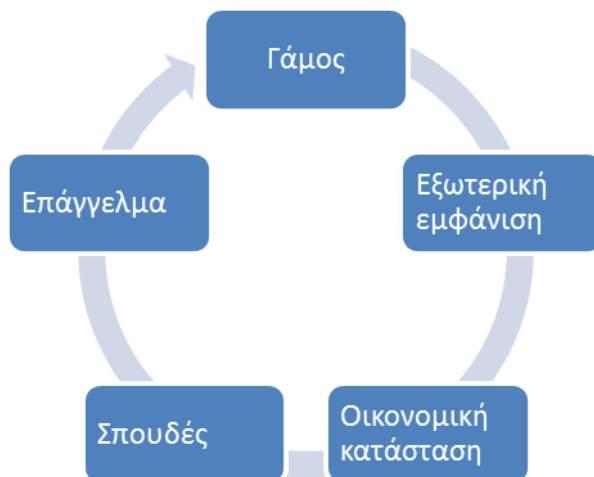
Να απαντήσετε στο φύλλο εργασίας. Μπορείτε να αναρτήσετε τις πρώτες σκέψεις σας στον ιστότοπο.

Α΄ ΦΑΣΗ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Οι μορφές της οικογένειας:

Στερεότυπα: Άνδρας / Γυναίκα

Β΄ ΦΑΣΗ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 1

ΚΕΙΜΕΝΟ: «Του νεκρού αδελφού», παραλογή
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου, σ. 24-27)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α) Χρησιμοποιώντας το on-line λεξικό της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα να αναζητήσετε τον όρο *παραλογή*.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

- β) Να βρείτε ποια δημοτικά τραγούδια ονομάζονται «παραλογές» και ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους αντλώντας στοιχεία από:

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/search.html?lq=

Να συνθέσετε τις πληροφορίες αυτές και να αναζητήσετε τα χαρακτηριστικά της παραλογής στο συγκεκριμένο δημοτικό τραγούδι.

2. Να σχολιάσετε σε μια παράγραφο με τον επεξεργαστή κειμένου τη θέση της γυναίκας και τον τύπο της οικογένειας, όπως παρουσιάζονται στο τραγούδι «Του νεκρού αδερφού» και στη συνέχεια, να «ντύσετε» έναν τουλάχιστον στίχο του ποιήματος με μία εικόνα/εικόνες, την οποία θα βρείτε στο διαδίκτυο.

3. «Του νεκρού αδελφού σήμερα...»: Να γράψετε σε πεζό λόγο την ιστορία του δημοτικού τραγουδιού, διατηρώντας το στοιχείο της προσωρινής επανόδου του νεκρού, κάνοντας όμως όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε η ιστορία να διαδραματίζεται στη σύγχρονη εποχή

ή εναλλακτικά:

Να επισκεφθείτε τις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις του YouTube:

http://www.youtube.com/watch?v=E_na86yc9Ec&feature=related

<http://www.youtube.com/watch?v=7GV9ImtiVII&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=70vDocJYWfc>

Να δοκιμάσετε να απαγγείλετε την παραλογή θεατρικά, αφού μοιραστείτε τους ρόλους: α. του αφηγητή, β. του Κωσταντή, γ. της μάνας, δ. της Αρετής, ε. των πουλιών.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 2

ΚΕΙΜΕΝΟ: Βιτσέντζος Κορνάρος, *Ερωτόκριτος*, απόσπασμα (Δ. στίχοι 265-456)
(βλ. http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=438&author_id=20, Δ, στ. 265 – 456)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να σχολιάσετε τη στιχουργική (ομοιοκαταληξία και μέτρο) και τη γλώσσα του αποσπάσματος.
2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα και να εστιάσετε στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης.
3. Να ταυτιστείτε με την Αρετούσα και να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιό της μετά τη δραματική σύγκρουσή που διαβάσατε με την οικογένειά της.

Εναλλακτικά:

Να δραματοποιήσετε τη σκηνή. Μπορείτε να παρακολουθήσετε τα ακόλουθα βίντεο με μελοποιημένους στίχους από τον *Ερωτόκριτο*:

http://www.youtube.com/watch?v=vEb_4tiS9bM

<http://www.youtube.com/watch?v=w91CLw2gkDI>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 3

ΚΕΙΜΕΝΟ: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η φόνισσα»
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Λυκείου, σ. 43-52)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α) Να περιηγηθείτε στην ακόλουθη ιστοσελίδα:

<http://www.potheg.gr> (Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας)

και να διαβάσετε τις πληροφορίες που αναφέρονται για τη «Νέα Αθηναϊκή Σχολή (1880-1920)». Στη συνέχεια, να αναζητήσετε τα λήμματα *ηθογραφία*, *ρεαλισμός*, *νατουραλισμός* και να εντοπίσετε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για κάθε ένα από αυτά.

β) Να διαβάσετε τα ακόλουθα άρθρα σχετικά με τη γλώσσα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη

- «Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης Από το τότε -1911- στο τώρα, 2011»,
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=270685>

- «Γιατί Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης»,
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=235484>
και να σχολιάσετε τις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα στα διαλογικά και αφηγηματικά μέρη. Ποιες διαφορές διαπιστώνετε και πώς επιδρούν αυτές στο ύφος;

2. Να συγκεντρώσετε τα στοιχεία εκείνα που αναφέρονται στη θέση της γυναίκας και γενικότερα στον θεσμό της οικογένειας στην κοινωνία της Σκιάθου της εποχής, κατά την οποία διαδραματίζονται τα γεγονότα του συγκεκριμένου έργου.

3. Να γράψετε ένα τέλος για το έργο

ή

με θεατρικό αυτοσχεδιασμό και χρησιμοποιώντας την τεχνική της ανακριτικής καρέκλας να «ανακρίνετε» τη Φραγκογιαννού διερευνώντας τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τα κίνητρα των πράξεων της. Μπορείτε να παρακολουθήσετε τα ακόλουθα βίντεο:

<http://www.youtube.com/watch?v=G4ig72Hxv4s> (θεατρικό δρώμενο)

<http://www.youtube.com/watch?v=xajATjBWAwk&feature=fvrel> (τρέιλερ για την ομώνυμη θεατρική παράσταση με την Μπέτυ Αρβανίτη, στο Θέατρο Κεφαλληνίας)

<http://www.youtube.com/watch?v=9Ssz0oWZKLE> (μελοποιημένο απόσπασμα από το κεφ. ΙΖ, σε απαγγελία Μαρίας Φαραντούρη και μουσική επένδυση Αλκίνοου Ιωαννίδη από το Φεστιβάλ Φιλίππων 20/8/2011 για τα 100 χρόνια από τον θάνατο του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη)

και την προσέγγιση που επιχειρεί να κάνει ο Οδυσσέας Ελύτης στο έργο του Παπαδιαμάντη:

http://www.edutv.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1103&Itemid=97.

Να διαβάσετε και για τις δύο εργασίες την εγκληματολογική-ποινική προσέγγιση (σ. 26-29) του καθηγητή Νομικής Νέστορα Κουράκη, ο οποίος αναλύει την ψυχοπαθολογία της Φόνισσας και απαντάει στο ερώτημα: «Ποια ποινή θα αντιμετώπιζε σήμερα η Φραγκογιαννού;»:

https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:rV_StckpaRoJ:old.law.uoa.gr/crime-research/fonissapapadiamanti.pdf+&hl=el&gl=gr&pid=bl&srcid=ADGEEShk kL4egdTqPznUT0ux5M_cXttj4YHd0Y-6CIEByVsi5VpcNGbi2nXEwHf9N9ey2J-ARn4osQyFPley16VbY5EnFYqYajWd6tt8Ilu1T8hMLy7pcolwc1b7_jY2P_pt1r_62dA&sig=AHIEtbSj1p7ivXN3_OmE2eurylH9gYsi2w

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 4

ΚΕΙΜΕΝΟ: Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Στέλλα Βιολάντη»
(*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Β΄ Λυκείου, σ. 103-107)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α) Να διαβάσετε το ακόλουθο σημείωμα-κριτική του Γρηγόριου Ξενόπουλου στο Πρόγραμμα του Εθνικού Θεάτρου (01/06/1949) και να το σχολιάσετε:
<http://www.nt-archive.gr/viewfiles1.aspx?playID=878&programID=805&programFileDisk>

β) Να γράψετε μία βιβλιοπαρουσίαση για το έργο *Στέλλα Βιολάντη* με βάση το παράθεμα του βιβλίου αντλώντας πληροφορίες και από το ακόλουθο άρθρο του Κώστα Γεωργουσόπουλου:

<http://www.tanea.gr/vivliodromio/?aid=1409370>

ή

Να επιλέξετε ένα από τα θεατρικά προγράμματα που παρατίθενται στο αρχείο του Εθνικού Θεάτρου (στην επιλογή: *Προγράμματα*), να καταγράψετε τη βασική δομή του και να το σχολιάσετε ως προς το περιεχόμενο και το οπτικό υλικό του.

<http://www.nt-archive.gr/playMaterial.aspx?playID=878>.

2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα, και να εστιάσετε στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης. Στο έργο αυτό αναπαράγονται, καταγγέλλονται ή ανατρέπονται τα κοινωνικά στερεότυπα;

3. Να γράψετε έναν υποθετικό διάλογο μεταξύ της Στέλλας Βιολάντη και του πατέρα της σε δέκα γραμμές ή να ταυτιστείτε με τη Στέλλα Βιολάντη και να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιό της.

Εναλλακτικά:

Να δραματοποιήσετε τη σκηνή. Μπορείτε να παρακολουθήσετε τη θεατρική παράσταση από την εκπομπή «Το θέατρο της Δευτέρας» (με τους ηθοποιούς Νίκη Τριανταφυλλίδη, Μαρούλα Ρώτα, Πάνο Δούκα, Κίττυ Αρσένη, Ιάκωβο Φαρά, Όλγα Δαλέντζα, Πάνο Χατζηκουτσέλη, σε θεατρική σκηνοθεσία Πάνου Γλυκοφρύδη και τηλεοπτική σκηνοθεσία Κώστα Λυχνάρα) και να γράψετε μία σύντομη κριτική.

<http://www.youtube.com/watch?v=odk4z5LskRQ&list=PLBBC35B4AC13E2BB5&index=3>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 5

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μαργαρίτα Λυμπεράκη, «Οι Κυριακές στη θάλασσα»

(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Γυμνασίου, σ. 52-55)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α. Να περιγράψετε τα συναισθήματα της Κατερίνας, καθώς αναπολεί τις όμορφες στιγμές κατά τη διάρκεια των κυριακάτικων εκδρομών. β. Να χαρακτηρίσετε το πρόσωπο του αφηγητή και τον χρόνο της αφήγησης και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο κείμενο.
2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα, και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την αιτία του διαζυγίου τα παιδιά της οικογένειας.
3. Να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιο της Κατερίνας με τις σκέψεις της για το διαζύγιο των γονιών της.

Εναλλακτικά:

Μπορείτε να παρακολουθήσετε ένα επεισόδιο από την ομώνυμη τηλεοπτική σειρά της ΕΡΤ και να συγκρίνετε την τηλεοπτική μεταφορά με το λογοτεχνικό έργο:

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=6744&tsize=0&act=mMainView>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ 6

ΚΕΙΜΕΝΟ

Λιλίκα Νάκου, *Η κορία Ντορεμί*

(απόσπασμα: σ.11-13, 48-49, 51-52, 137-139. Αθήνα: Δωρικός, 1997.)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να χαρακτηρίσετε την Κατερίνα καταγράφοντας παράλληλα τις σκέψεις και τα συναισθήματά της με βάση το δοθέν απόσπασμα.
2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τη Φρόσω και να τον συσχετίσετε με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής.
3. «Πέστε μου, εσείς που ταξιδέψατε στην Ευρώπη, βρίσκονται εκεί πατεράδες με τέτοιες οπισθοδρομικές ιδέες, που να τυραννούν τις κόρες τους; Της διηγήθηκα κι εγώ με λίγα λόγια, τη ζωή μου. Εμένα, της είπα, ο δικός μου πατέρας, όχι! Δεν ήταν οπισθοδρομικός στις ιδέες του. Αλλά μπορούσε ο χριστιανός να μην έτρωγε όλα τα λεφτά του, κάτι να μας άφηνε κι εμάς, αφού ήξερε πως είναι καμωμένη η αστική κοινωνία, που βασίζεται μόνο στο χρήμα...»: Να συνεχίσετε τον διάλογο αυτό αναλύοντας από την πλευρά της Κατερίνας τη λειτουργία της δικής της οικογένειας και κυρίως τη συμπεριφορά του δικού της πατέρα σε 100 λέξεις.

Εναλλακτικά:

Να δραματοποιήσετε μία υποθετική σκηνή από την καθημερινότητα της οικογενειακής ζωής της Φρόσως. Μπορείτε να παρακολουθήσετε κάποιο επεισόδιο από την ομώνυμη τηλεοπτική σειρά της ΕΡΤ:

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=61647&tsz=0&act=mInfo>

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

- Να πληκτρολογήσετε τις απαντήσεις σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου (Word) στη συνέχεια του φύλλου εργασίας σας.
- Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
- Η 1^η και η 3^η εργασία είναι ομαδικές, ενώ η 2^η είναι ατομική.
- Να ορίσετε αρμοδιότητες στα μέλη της ομάδας σας, καθώς και τον συντονιστή της ομάδας και να συμπληρώνετε τα ατομικά και ομαδικά σας ημερολόγια.
- Η τελική μορφή της εργασίας θα παρουσιαστεί με το πρόγραμμα παρουσιάσεων (PowerPoint), θα περιλαμβάνει περίπου 10-15 διαφάνειες και η παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 10-15'. Μπορείτε να επενδύσετε την εργασία σας με μουσική και εικόνες.
- Η εκτυπωμένη μορφή της εργασίας θα βρίσκεται στον φάκελο του κάθε μέλους της ομάδας μαζί με την ατομική του εργασία.
- Σε όλη τη διάρκεια της εργασίας θα μπορείτε να επικοινωνείτε με τα μέλη της ομάδας σας, όπως και με τις άλλες ομάδες, και να ανταλλάσσετε απόψεις στον ιστότοπο που έχουμε διαμορφώσει για το μάθημα της λογοτεχνίας.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο αυτό μπορεί να εμπλουτιστεί και με τη δημιουργία ενός εννοιολογικού χάρτη από τους μαθητές, στον οποίο θα απεικονίζεται η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας⁴. Εκτός αυτού, το παρόν σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί και σε μία σχολική εκδήλωση, με πρόσκληση ενός συγγραφέα και συζήτηση για το θέμα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» ή να συμπεριληφθεί σε μία ημερίδα πολιτιστικών δράσεων ή και σε μία καλλιτεχνική εκδήλωση, στην οποία θα παρουσιαστούν έργα των ίδιων των μαθητών που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη ενότητα (θεατρικά δρώμενα, ζωγραφίες, κολλάζ κλπ.).

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι πρακτικές δυσκολίες αφορούν τη δυνατότητα χρήσης του εργαστηρίου Πληροφορικής (κυρίως κατά τη Β' φάση), τη δυνατότητα από την πλευρά των μαθητών να διαθέτουν Η/Υ και πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι, τη φύση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και τον βαθμό εξοικείωσης μαθητών και εκπαιδευτικών με αυτήν, τη διάθεση των μαθητών για δραματοποίηση –καθώς υπάρχουν και εσωστρεφείς μαθητές– και τη δυνατότητα αγοράς λογοτεχνικού βιβλίου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κελεπούρη, Μ. & Ε. Χοντολίδου 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnias_2.pdf [23/9/2012]

⁴ Σχετικά με τη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη βλ. <http://www.text2mindmap.com/>

Ματσαγγούρας, Ηλίας, Γ. 2011. *Η Καινοτομία των Ερευνητικών Εργασιών στο Νέο Λύκειο. Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf

Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου, 2011, (ΦΕΚ 1562/2011 - Αριθμ.70001/Γ2).

http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-A110/%CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%A3-%CE%91%CE%A0%CE%A3/programma_spoudon_ne_glossa_new.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α΄ ΦΑΣΗ-ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Α. Φωτογραφίες

<http://www.gr8media.gr/articles/psychology/369/ta-dyo-fyla-poso-diaforetikoi-eimaste-telika.html>

<https://correspondent4.wordpress.com/2010/02/page/2/>

<http://mysatelite.wordpress.com/2011/04/18/>

<http://www.tv-greek.com/2013/08/mpoyrka-kanoun-mpanio-thalassa.html>

Β. Ζωγραφική – Γλυπτική

Νικηφόρος Λύτρας, *Μητρότητα*, 1870

<http://texni-zoi.blogspot.gr/2013/09/blog-post.html>

Η πατρότητα (Paternity), Pablo Picasso, 1971

<http://www.wikipaintings.org/en/search/picasso%20ceramics/2>

Vasily Vladimirovich Pukirev *Η προίκα* (The dowry), 1873

<http://www.artsunlight.com/artist-NP/N-P0013-Vasily-Pukirev/N-P0013-0007-the-dowry.html>

Θεά των όφρων

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%9C%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%97%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85>

Auguste Rodin, *Το φιλί* (The Kiss), 1904

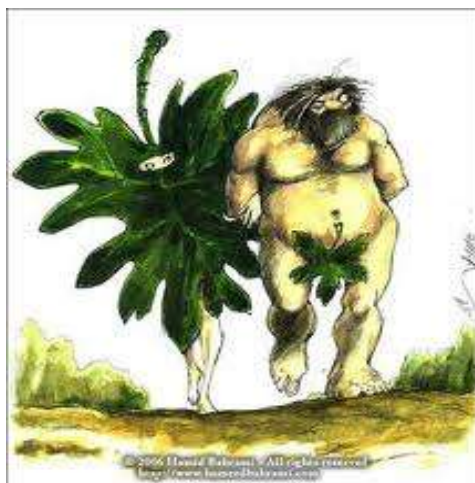
<http://www.wikipaintings.org/en/search/Auguste%20Rodin,%20%CE%A4%CE%BF%20%CF%86%CE%B9%CE%BB%CE%AF/1#supersized-search-263417>

Olexandr Archipenko, *Η πάλη* (The boxers), 1914

<http://www.wikipaintings.org/en/search/Olexandr%20Archipenko/1#supersized-search-258296>

Γ. Γελοιογραφίες

http://fotodendro.blogspot.gr/2011/10/blog-post_05.html

Δ. Αφίσες – διαφημίσεις

<http://www.bitrebels.com/lifestyle/20-retro-ads-full-of-ridiculously-funny-sexism/m>

<http://www.bitrebels.com/lifestyle/20-retro-ads-full-of-ridiculously-funny-sexism/>

Ε. Προικοσύμφωνα

Προικοσύμφωνο που συνέταξε ο Νικόλαος Βασιλείου Σίνος τον Μάρτιο του 1938 για την κόρη του Λεμονιά που παντρεύτηκε στην Προστοβίτσα, σημερινή Δροσιά Αχαΐας.

Μορφές οικογένειας:

Η παραδοσιακή πυρηνική οικογένεια

Η εκτεταμένη οικογένεια

<http://www.fotosearch.com/photos-images/paper-cutouts.html>
http://geofarmak.blogspot.gr/2013/12/blog-post_1.html

Η μονογονεϊκή οικογένεια

<http://health.in.gr/news/various/article/?aid=1231130989>

Η ανασυγκροτημένη οικογένεια

<http://www.fylosykis.gr/2012/10/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%8C%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1/>

Πληροφορίες:

- Το 1975 διατυπώνεται στο σύνταγμα ότι όλοι οι Έλληνες (άντρες και γυναίκες) είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και έχουν ίσια δικαιώματα και υποχρεώσεις. Το 1983 καταργείται η προίκα και θεωρείται κοινή με τους άντρες η ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών.
- Το 1993 οι συλλογικές συμβάσεις μεταξύ ΓΣΕΕ και εργοδοτών αναγνωρίζουν και γραπτώς την ισότητα ανδρών και γυναικών στον εργασιακό χώρο. Παράλληλα οι γυναίκες έχουν προχωρήσει με μεγάλα βήματα στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας.

- Το Οικογενειακό Δίκαιο προσαρμόστηκε στη συνταγματική επιταγή της αρχής της ισότητας των δύο φύλων. Ειδικότερα καταργήθηκαν: η έννοια της πατριαρχικής οικογένειας και αντικαταστάθηκε με την οικογένεια της ισότητας, ο θεσμός της προίκας και ορίστηκε ότι και οι δύο σύζυγοι υποχρεώνονται να συμβάλλουν, ανάλογα με τις δυνάμεις τους στην αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας. Σήμερα αντί για προίκα έχει θεσμοθετηθεί με το άρθρο 1509 ΑΚ η γονική παροχή στο τέκνο από οποιονδήποτε γονέα του είτε για την δημιουργία ή τη διατήρηση οικονομικής ή οικογενειακής αυτοτέλειας, ή για την έναρξη ή την εξακολούθηση επαγγέλματος.

Η έννοια του φύλου:

- Η έννοια του φύλου αναφέρεται στις βιολογικές και κοινωνικές διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το βιολογικό φύλο ενός ατόμου είναι γενετικά καθορισμένο, ενώ το κοινωνικό φύλο [gender] είναι πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο. Υπάρχουν επομένως δύο βιολογικά φύλα (το αρσενικό και το θηλυκό) και δύο κοινωνικά φύλα (το ανδρικό και το γυναικείο). Στην ελληνική γλώσσα αυτή η διάκριση είναι εμφανής στους προσδιορισμούς που χρησιμοποιούνται για το βιολογικό φύλο (αρσενικό και θηλυκό) και το κοινωνικό φύλο (ανδρικό και γυναικείο). Όταν αναφερόμαστε στην ταυτότητα του κοινωνικού φύλου [gender identity] εννοούμε την αυτοαντίληψη που διαμορφώνει ένα άτομο σχετικά με τον γυναικείο ή ανδρικό κοινωνικό ρόλο [gender role] που επιλέγει να ασκεί και ο οποίος μπορεί να είναι διαφορετικός από το βιολογικό φύλο. Ενώ το βιολογικό / κοινωνικό φύλο στην καθημερινή γλώσσα χρησιμοποιείται εναλλακτικά, στις κοινωνικές επιστήμες το κοινωνικό φύλο αναφέρεται ειδικά στις κοινωνικές διαφορές γνωστές ως ανδρικοί ή γυναικείοι κοινωνικοί ρόλοι.

Μαριαγγέλα Βέικο, *Κοινωνικό Φύλο (Φύλο και κοινωνιολογία)*

<http://www.fylopedia.uoa.gr/~fylopedia/index.php/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%A6%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%29>

Φεμινισμός:

Πρόκειται για μια συλλογή κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ηθικών φιλοσοφιών, σε μεγάλο βαθμό παρακινούμενη από ή αναφερόμενη σε εμπειρίες γυναικών, ιδιαίτερα σε σχέση με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική τους κατάσταση. Ως κοινωνικό κίνημα, ο φεμινισμός εστιάζεται κατά πολύ στον περιορισμό ή εξάλειψη της φυλετικής ανισότητας και στην προώθηση των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία. <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΑΘΗΤΗ

ΑΤΟΜΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ / ΤΗΣ Ημερομηνία:	
ΟΜΑΔΑ – Μέλη	
Ποιος είναι ο ρόλος μου στην ομάδα;	
Με ποιες ατομικές εργασίες ασχολήθηκα;	
Ποιος ήταν ο ρόλος και η συνεισφορά μου στην ομαδική εργασία;	
Πώς αξιολογώ τις εργασίες; Τι με δυσκόλεψε; Τι μου άρεσε; Τι θα πρότεινα;	
Πώς κρίνω την επικοινωνία και τη συνεργασία μου με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας;	